

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Reden und Arbeiten der Societas Latina - Cod. Karlsruhe 3420, 1-4

49 Vorträge in wörtlicher, meist eigenhändiger Wiedergabe - Cod.
Karlsruhe 3420,1

Sonntag, Karl Gottlob

[Karlsruhe], 1772-1776

[Flachsland, J. G.]: Sumum bonum hominis imotalitatem animo contineri
ac effici, exposuit, d. 11. November 1775

[urn:nbn:de:bsz:31-99825](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-99825)

Summum bonum hominis immortalitatem
 animo contineri ac effici, exposui

J. C. Flackelard. Phil. med.

d. XI. Novembris. MDCCLXXXV. — 2577. Im

Plinius

Ardua et statua, arae etiam templays de-
 -notatur et obscurat oblivio, negligit
 capitis prosperitas; contra beatemp-
 -tor ambitionis et infinita potestatis
 demitor ac fricator animus ut supra
 se floreat. Caneq. C. LV.

Exord. Omnium, quae mortales premunt, malorum
 pessimum est; veri et immortalis boni eque
 consequendi via ignoratio. —

Thema Summum bonum hominis immortalitatem
 ANIMO contineri ac effici.

Hoc ita dividam, ut appareat

- I^{mo}** Quae extra hominem sunt, esse vana, caduca
 perituraque.
- a) Vanitas inest, quia nihil vel adferunt homi-
 ni, vel addunt bonitatis. —
 - b) Caduca sunt, ut quae accedunt casu et
 recedunt, sicut opes.
 - c) Periturae, nec vetustati temporis, nec le-
 vitati hominum et oblivioni resiste-
 ntia, quae maximam in his vim exercent,
 vel splendida monumenta
 aut destruendo
 aut in deterius interpretando.
 aut memoriam denique obliterando.

II° Solum animi bonum, ingenium esse, inex-
 pugnable atque perenne.

Hic duo in considerationem cadunt:

- a) quemadmodum animum institui oporteat, ut summum
 bonum inde capiat. Sunt autem ista potentia boni
 sapienter et recte instituti:
 - 1) Ambitiosa spernere.
 - 2) Secunda moderari.
 - 3) Nec cupere admodum, nec timere.
 - 4) Imperare sibi discere.
 - 5) In quibus remum usum ad quiescere.
- b) Quis fructus illinc petatur: qui maximus est et uberi-
 mus, quippe nascitur inde
 - 1) Erectio mentis, alta divitiarum respicienter
 - 2) Concordia, cunctis ad recte rationis obsequium
 adductis.
 - 3) Sanitas, ab omni violentia fortunae illaeso animo.
 - a) Libertas, quando ex suo iure imperio quaeque
 facit, et quo nihil in vita humana praestabi-
 lius et beatius
 - b) Tranquillitas inconvulsa. —

DIGESTOR GRAYSONNE
Societas spectabilissimi.

485.

Omnibus plane malis carere, liberum uter iunem
ab eorum contactu perfugere, mortalium
rationem posse, cuius expeditissimum est. quan-
quam plerumque illorum ratione et consilio hu-
mano aut provideri omnino, aut illud certe ef-
fici possit, ut, si irruerint, nullo nostro vitio
nobis evenisse putentur; neque in nobis causa
residere et principium etiam dicitur
est. — Quare vel maxime in exprobandis sunt
vituperandique, quorum ea deprehenditur esse
levitas, quod suppetit virorum, ad cavendum
intendant, malis ex omni parte sibi insidiam
tia, quo summo studio arceri, et summo per-
est, ut ipsi etiam accelerent et admittant.
Quos qui faciunt, in probum ac dedecus a-
perissime prolabantur. Et quoniam sit infini-
tus malorum, humanum genus vexant, sa-
mulus, quorum peris, velut necessitate qua-
dam circumspicit, nec summo nisi sed labore de-
pelli potest ac profligari; alia vel vitari
queunt, vel minui, et usque eo leniri, nequis
officiorum ad vitam felicitatem per-
tentium sanctitas aeternae violetur;
in id potissimum omni contentione incumbens.

— Dum

-dum esse, qui libet intelligit, ut que pro hu-
 -mana importat dura et aspera, fortiter
 ferre, ceterorum, quos per nos esse
 potestas et arbitrium, malorum adventus,
 praeccludere atque in tutum ascendere, pro-
 -vide laboremus. - Sed felices ad eos sunt
 ex illis mandis, qui in esse studio sanctum pro-
 -litterant, ut perniciosissimis, qui plurimo-
 -rum oneribus circumspati, erroribus sese ex-
 -sternerent, ac veritatem per omnia seculi,
 ubicunque invenirent, avidè amplectuntur.
 Neque vero major ulla aut gravior peccata
 dici potest, qua occultata mens homi-
 -nis, veri rectique cognitionibus, nec sibi
 constat quid fieri oporteat, neque,
 quibus, remediis illuc, quo natura vocat
 emergere queat, ut beatus habeatur. Itaque
 ex numerosa eorum imensa virorum,
 quibus vita hominum circumfunditur,
 multitudine, qua se singula exequat,
 longe ultra propositum mihi ex-
 -dendum fore respicere, illud unice so-
 -lidissimum ambicium et maximum pernicia-
 -rum certam omnibus, qui ei subiecti fuerint,
 intendere, mihi designare libet: veri-
 -

et immortalis boni e jusq; consequendi via ig-
 norationem. Innumera biles prope ac diffi-
 -millimos mortales sibi fingere modos, qui-
 -bus quisq; sua aigenis, felicitatem sibi
 parare conititit. Quibus est paullo aten-
 -tior sic, qua inter homines aguntur,
 qui non intelligat? Avari, cui fidi illius,
 cui quisq; homo nascitur, boni sapissime
 falsa specie illusi, firmissima eadem
 adi piscendi fundamenta negligunt,
 atq; in contraria et ob ipsorum voto
 d. Stidentia seruntur. Inde terribilia
 falsaq; opiniones salutem habiliendi,
 inde terribilis casus, inde sumi, quod
 quaerunt et anhelant, boni amissio ori-
 -tur. Alterius persuasio, qua se in felici-
 -um numero popuisse hincere existimat,
 hinc demum et contrario experimen-
 -to irrita declaratur. Alteri evenit, quod
 omnibus ceteris, tam vana opinione in-
 -fectis, qui speciosam felicitatis imagi-
 -nem sectati, ipsam perdunt. Nam dum se
 falsa ad dementi in animum bonorum a firmatione
 tenentur, et felicitatem, inde procul absunt,
 tam occupasse in animum inducunt, fieri hoc
 potest

summum mortaliu[m] studium esse debeat, nisi
 illud, quo: veram salutem obtinere et effice-
 re contendimus. Sane rem magnam et
 arduam me proposuisse vides. communem
 omnium camp[us] solum et veram salutis
 viam demonstraturus. Sed faciam ta-
 men periculum, audebo, quoad vires
 permiserint, § 0 B 5, benigne audisuris
 evincam: summum Bonum homi-
 nis immortalitatemq[ue] animo conti-
 neri ac effici. Hoc ita dividam, ut ad-
 -pareat primum, Quae sint extra homi-
 -nem § 1 B 1 H est, Caduca perituraq[ue]
 deum, solum animi bonum § 1 B 1 H est
 est, Inexpugnabile atq[ue] perenne.

Illud autem evidentissime a quovis intelli-
 -gi arbitror, naturam ita effecisse ho-
 -minem, ut, quidquid magni, praestari gene-
 -rosiq[ue] in eum cadere possit, minimè om-
 -nium a rebus extra positis mutando,
 velut alienum sibi desurgat, sed us proprium
 ex se ipso sibi comparat possideatq[ue]. Quippe
 dum intuemur mentem humanam, et varias
 quibus

quibus ea instructa est, facultate: tales
omnino deprehendimus, ut in infinitum
prope singula accipere extolli, perficere queant,
nec sit modus aut terminus certus, in quo
subsistere cogantur. Contra quae sit exter-
narum rerum conditio, ubi attendimus con-
templamur, vanitatem usquequaque deminua-
ri. quis est tam habet ingenio, qui non videat.
Ut cumque enim ampla et magnifica videantur,
quae extrinsecus homini accesserint, si exquiras
accurate et ad veritatem exigas, nihil vel ad-
ferunt ingenue bonitatis, vel addunt.

Quo fit ut et pessimus quisque et corrup-
tissimus fortuna temeritate in altum se-
ratur, et summas rerum, quarum illius fortune
pendet concessio usque, possessionibus inter
ceteros emineat. Quod si iam animus bla-
sientis fortuna bona pro veris accipit,
nec contentus, ommissis verioribus et pre-
stantioribus, sed cultum negligit, vanita-
tis specie misere illud, manifestum est.

Cuius porro non videt esse caduca, quaecumque
extra hominem requirit, vel adsciscit. Est quippe
maxima horum omnium mobilitas, cuiusque
venientium id gravissimum incommodum, ut
vel citius ac venient, saepe numero recedant.

Uti enim

Ut enim quandoque fortuna favente humiles
 sordidaque homines, ex desertis et squa-
 lidis locis, summas rerum inopia in mag-
 nificas domus, pretiosa suppellectile in-
 -structas, ornata vario distinctas ac fulgen-
 -ter translucari, et ab infimis ad summa
 mira celeritate efferri videmus: ita et
 et e contrario miserabili ac repentina
 conversione, velut in festo impetu fortuna
 florentissima conditio subruptum. itaque
 plerumque cum coorta tempestate adversa
 graviores lapsus consequuntur, quod altius
 secundo ante ventis surrexerint. In hoc ge-
 -neris cadit divitiarum vis, jucundorum
 affluentia, speciosa honorum insignia,
 quae quidem deunctis his ipsis, quibus con-
 -tingunt, adempta rursus res abstracta, ma-
 -la quaeque intelliguntur. Itaque insigniter
 falluntur, qui his fortune conditibus
 dantes felicitatem jam adepti sibi
 videntur, mitroque super ceteros emi-
 -nere, nec cogitant, quae fuit erga se for-
 -tuna facilitas in abstinendis huiusce-
 -modi bonis; eandem sibi illius acerbitatem
 in eripiendis esse periculum scendam.
 Quae

Quis, qui pro veritate effimat, nihil solus
 canis. Si enim sic rebus in se necesse est confi-
 -scantur. Atque sunt alia etiam argumenta,
 quibus adducte, ipsa cuncta, quibus mag-
 -tates iam effuse jactitant, et quorum su-
 -dit validissime tenentur, fluxa periturae
 existimantur. Neque enim veritati temporis,
 neque levitati hominum et oblivioni re-
 -sistant, quae in his maximam vim ex-
 -ercunt: vel splendida monumenta, aut
 deponendo, aut in deterius interpretando
 aut memoriam denique obliterando. Immo
 aliquis magnis et praecelsis fascinori-
 -bus, gloriam illinc quaesivit et nactus
 est; ceterorum mortalium oculos voces,
 in se convertit, laudibus ad caelum fer-
 -tur dum superest. Intuentur uniper si,
 et admirationis pleni congratulantur.
 non veritas praecelsa et laetitia ne prope
 divina facta abscondit, neque, obruit.
 Est adeo, cui bene secum actum putent
 magni homines, et meritis conspicui, nisi
 et fuerint inter posteros, qui sui ostentandi
 causa, ac ne maiorum conparatione tenus
 ipsi et in gloria habeantur, defuitorum
 ante

ante se opera irridcant, possindant, dilate-
rent. Neque id vitium paucorum est.

Tetra enim foedae de alienis laudibus
detrahentis cupiditas, quod illis maxi-
me deprehenditur, qui, quam ipsi, se fa-
ctorum gloriam exspectant, de se sperant
nec magnum se haberi posse intelligant,
illius aliorum, a quibus superantur, dig-
nitate, eo rursus levitate, ut maledi-
centissimis vocibus et iniqua oratione
impetum illis faciant, et honestissi-
me facta in contrarium detorqueant.

— Neque lapides et marmora, ne
statuae, nec trophaea, nec ara, nec sum-
tuosissima monumenta, perpetuo serua-
bunt memoriam, maiestatemque eorum,
quibus pro praemiis cesserunt. Saeculorum
quippe decursu corrident, et in contem-
tibilem molem disiecta, risui et ludibrio
habebuntur; neque erunt, qui referant, co-
quantur, commemorent. Labiturnitas
et oblivio sepulta cuncta tenebit, et facta
magnifice, et illis, qui secerunt. Tam levia
sunt, tamque fugacia, tam prona in insectum,
tam incerta, tam hominum et temporum
injuris

injuriis patientia, in quibus plerumq[ue] mor-
 talium pars imensib[il]es labores consumit,
 et quorum nimio immoderat[is]q[ue] studio
 plerumq[ue] abrepti, sumi et immortalis boni
 tacturam patienter. Tenebris quippe
 circumfusa mens, cogitationum acies
 pressa, clausi rationis aditus,
 imperium neglectum, diverso hominem sti-
 nere a fide proposito errare sinit,
 et in devia delat[ur], quo se videtur illuc
 enititur, eo longius invidem recedit.
 Itaq[ue] A. D. F. N. O. F. E. S., quum falsis supra
 memorati incedunt viis, quibus non
 acquiritur sed amittitur summum et
 immortale bonum: opere pretium est, con-
 sideratius naturam ipsam circumspi-
 cere et scrutari, et in quo haud abresi-
 deat, ubi beate origo, ac principium summa
 diligentia exquirere. Utinam omnes sa-
 pienter suarum rerum ordinem insistant,
 primisq[ue] omnium ex se ipsis vere feli-
 citatis principia d[er]ivanda intelligant.
 Quare ego nunc ad id progrediar, quod
 secundo loco posui, ac solum animi
 bonum

IN GE. V. V. M. M. EXPUGNABILE effatq; P. E.
-SENSE, ostendam.

Nempe in animo omne deus hominis, verus
plendit, ac precipuum bonum continet.
Hic tantum quisque quaerat immortalitatem,
haec sedes illius, hoc constans domicili-
um. Quum sit naturale, ut quod opti-
mum est et durationis patiens mino-
ribus preoptemus et ad interitum pro-
noveatur: animum sequamur, natura sua
immortalem et immortalis boni fontem.
Ne nihil convenientius aut fructuosius
homini esse potest ea causa, quae in ipsius
mentis cultu et inde plenda gloria
insumitur. Serissime excellens Romana-
rum rerum auctor: omnia, inquit, orta
occidunt et aucta senescunt, animus
incorruptus, aeternus, rector humani
generis agit atq; habet cuncta, neq;
ipse habetur. Sed duo hic potissimum
in considerationem cadunt, et quemad-
modum animum institui oporteat, ut
sumum bonum capere possit et quis fru-
ctur illini petatur. —

Quicquid

praecipuum est animi bene constituti in-
 dictum: SECUNDO MODERATE. Quod
 enim id est sapientia mundus, ut
 doceat ex veritate unicuique rei praerium
 statueret: hoc imprimis ei debetur, ne
 secundo rerum fluxu altius, quam fas est,
 aseramus; neque in his, quae a fortuna
 data sunt omnem felicitatem contineri
 putemus. Quae praeccepta sapientia eo
 valent, ut, si quando recesserit, favor ille
 fortunae, et tristitia impetent atque
 acerba, hoc fortius et aequius inconstan-
 tiam ejus sustinere valeamus. Quae propter
 in universum ita animum in ducere
 praerambio, ut, nec CVPERE admodum, nec
 TRISTARI adulescat. Est omnino difficile
 definire utra affectio fortunae animum
 torqueat, utro miserior efficiatur, cu-
 plendo an fundendo. Ob utrumque eni ferri-
 mum esse habendum, certum explora-
 tumque est. Atque in hoc turbine cupidita-
 tum, ac si continua timorum laceratione,
 veri

veri boni cogitationibus nullus locus
 superest; sed tam acris furentium af-
 fectuum certamine succumbit animus.
 Quare in uniuersum sapientia pro-
 docipit: **FIDERE SE SIBI DES-**
=CERE. Hoc est avaritiam ab omni su-
 -perantiam cupiditatum esse continere,
 ac perpetuam seruare aequalitatem; nec
 indulgere sibi, nec languescere, nec su-
 -sum, nec deorsum festi, prout aut blai-
 -da nobis fortuna ardeat, aut horri-
 -de ejusdem protella minentur, non in
 -ultam rem ferocius impelli, secundum mode-
 -rate uti, aspera pati, modum in rebus ha-
 -bere, aucta denique, quocumque denam mo-
 -do euenierint, prudentia atque consilio
 -revere. Eius vero imperii praeceptum est.
SYMPHONIA REHYM SE SV ADQVIESCERE.
 Quoties enim, supra illa, quae data sunt et con-
 -cessa, maiora et florentiora concupiscas,
 -vit unquam animus conquiescet. Quippe
 -semper his, quibus nos fruimur, amplius
 -ra alicubi aut speciosiora sperare li-
 -cet.

Que

Quae si nos sollicitant et impellunt, con-
tinuo protenditur animus, nec habet
unquam tranquillitatis firmam et in-
concussam sedem. Tandemque videmus
quam late pateat animi, his procep-
tis imbuti, felicitas.

Ante omnia efficitur inde EFFECTUS
MERTUS, et nobilitas, alta divinaque
semper respicientis. CONFIDEN-
tissima, cunctis quippe ad recta ratio-
nis obsequium traductis, SANCTUS;
ab omni violentia fortuna illesa,
LIBERTUS, quando ex suo unico impe-
rio quoque facit, et quo nihil in vita hu-
mana praesabilius aut beatius esse
potest, TRANQUILLUS, tam firma
et stabilis; ut non quidquam valeat
amplius, aut casus fortuna, aut teme-
ritas. Quae singula si dicendo exomne
et

et amplificare ego jam institui, multo
 jam patentior campus aperiretur,
 quam ut possit tam angustis terminis
 oratio mea contineri! Utcumque vero pau-
 ca et levia a me dicta videantur, pro
 argumenti amplitudine, satis me con-
 sequutum existimabo, si non aliena
 me dixisse arbitrabitur ab acutis-
 sime auctoris sententia: Arcus et
 statuas, aras etiam templaque demo-
 litum et obscurat oblivio, negligit
 capiteque posteritas, contra contem-
 ptor ambitionis et infinite potesta-
 tis domitor ac frenator animus
 vetustate floreat.